

Otud u šafranov plašt obučen krene Himènej¹
 Eterom golemijem i u zemlju Kikonsku ode,²
 Kamo ga Orfejev³ glas bez koristi svoje pozivo.
 Dođe i Himenej doduše, al' svečani govor⁴ ni lice
 5 Veselo donio nije ni znamenje srećno. U ruci
 Zublja mu jednako pišti i pušec se izbija suze,⁵
 Nikako ne će da gori, ma koliko mahao njome.
 Od tih znak je gori svršetak, jer kada je mlada
 10 Trkala među mnogim Najádama⁶ bila po travi,
 Zmijinji u petu zub je ugrize i smrt joj zada.
 Pošto se Rodopski pjevač⁷ za njome naplako bio
 Prema nebesima, onda i sjenke pokuša dirnut
 Te se usudi Stiksu kroz vrata Tenarska sići.⁸
 15 Između lakoga mnoštva od utvara sahranjeníkâ
 Do Persèfonê on se provuče i do vladara
 Kraljevstva neveselog pa za pjesmu žice ugodiv
 Prozbora besjedu njima: "O bozi podzemnog sv'jeta,
 Što u nj padamo svi, koliko nas smrtnih se rodi,
 20 Ako je slobodno r'ječma prevarljivim ne okolišit
 I pravu istinu reći: ne dođoh amo, da Tartar
 Tamni vidim i svežem Medúsinôj nakazi onoj⁹
 Zmijama dlakavi trostruki vrat; - što ovamo dođoh,
 Uzrok moja je žena, u koju je izlila otrov
 25 Ljutica pogažena i mlade joj godine uze.
 Htjedoh pregorjeti to i pokušah (tajiti ne ću),
 Amor ne dade bog u svijetu poznati gornjem,¹⁰

¹ 1. Vjerenica je za svadbene svečanosti nosila šafranov plašt u rimskom društvu; zato pjesnik daje ovu odjeću i svadbenomu bogu.

² 2. Zemlja je Kikonaca u Trakiji, zapadno od rijeke Hebra.

³ 3. Orfej je sin Apolona ili kralja tračkoga Eagrija i prvakinja Muzâ Kaliope.

⁴ 4. Pod "svečanim govorom" valja razumjeti svatovsku pjesmu, što su je pjevali svatovi prateći vjerenicu u kuću vjerenikovu.

⁵ 6. i d. Svadba se u Grkâ i u Rimljana svetkovala obično uvečer, pa su vjerenicu sa zubljam otpratili u kuću vjerenikovu. Nijesu li zublje kod toga htjele pravo da gore, bio je to loš znak za sreću u braku.

⁶ 9. I Euridika bila je jedna između Najadâ, riječnih boginja.

⁷ 11. Rodopski je pjevač Orfej, a naziva se tako po brdu Rodopi u Trakiji.

⁸ 13. Od mnogih ulaza u podzemni svijet, što ih je staro grčko i rimsko pričanje poznavalo, najznatniji je bio onaj kod gradića i predbrežja Tenara u Lakedemonu, kojim su se i Herkui i Tesej spustili u Ditovo kraljevstvo.

⁹ 21. i d. Medusina je nakaza s trostrukim vratom pas Kerber kao čedo Ehidne, kćeri Medusine i Tifonove.

¹⁰ 26. i d. Amor ili Kupido, sin Venerin, bog ljubavi, jednako vlada u podzemnom svijetu kao i na zemlji. Potvrđuje to sam Dit, koji je poradi ljubavi oteo Persefonu. O toj otmici vidi stihove 359. i d. petoga pjevanja.

Je li i ovdje, sumnjam; - al' slutim, bit će i ovdje;
 Pa ako izmišljen glas o negdašnjoj otmici nije,
 I vas je združio Amor. Strahovitog tako vam ovog
 30 Mjesta i Haosa grdnog i pustoši golemog carstva
 Naprasno poginulu Euridiku opet oživ'te!
 Vama pripada sve, i nakon boravka kratkog
 Ljudi se žure prije il' poslije u isti u dom;
 35 Ovamo težimo svi, i ovdje je zadnji nam stanak.
 Vaše kraljevstvo dov'jek nad ljudskim nad rodom traje.
 Pa pošto određene i ona godine svrši,
 Pod vlast potpast će vašu. Za vr'jeme je darujte samo.
 Akoli milosti tē sudbina mi ne da, odlučih,
 Da se ne vratim više; vesel'te se smrti obóga".
 40 Dok on zboraše tako i uz r'ječi diraše žice,
 Plakahu beskrvne duše; sad Tantal ne hvata vodu,¹¹
 Koja se izmiče, točak Iksionov vrtjet se presta,
 Ptice ne kljuju jetru, a Belove unuke puste
 Vrčeve, a ti si na tvom kamenu, Sisife, sjeo.
 45 Tada su prviput, kažu, Erinije ganute bile,
 Te im se suzama lica omočiše. Kraljica ni kralj
 Podzemni molitelju ne mogoše odbiti molbu,
 Pa Euridiku zovnu. Med skorašnjim sjenkama ona
 Bješe, i korakom sporim (zbog zadate zbog rane) dođe
 50 Rodopac Orfej i nju i naputak dobije sada,
 Da se očima natrag ne obazre, dok iz Avèrnskôg¹²
 Dola ne iziđe van, - il' jalov dar će mu ostat.
 Njih dvoje pođu stazom u onoj mukloj tišini
 Izvitom, strmenom, tamnom, obučenom u sjen i u mrak.
 55 Od kraja gornje zemlje već ne bjehu oni daleko,
 Kad se poboji Orfej, da žena mu ne klone, te se
 Oгледа vidjet je željan i ljubeć, - i odmah je nesta.
 Pruža ruke i težeć, da primi i primljen da bude,
 Samo je jadnik uzduh, što izmiče, uhvatit mogo.
 60 Ona drugiput mrući na njega se tužila nije,
 Jer bi se mogla samo na ljubav njegovu tužit.
 Zadnje mu reče "Zdravo!", al' jedva ušima Orfej
 Čuje, zatijem pade Euridika, otkle je došla.
 Orfej se prepade tako, kad drugiput umre mu žena,
 65 Kao čovjek, što vidje u strahu trovratu psinu¹³
 S lancem na srednjem vratu, - tek onda čovjeka strava
 Ostavi, kada i život, kad t'jelo mu obuzme kamen,

¹¹ 41. i d. O Tantal i Iksionu vidi bilješku uza stihove 457. i d. četvrtoga pjevanja, a tako i o Titiju, komu ptice ne kljuju jetru, dok Orfej pjeva, pa o Belovim unukama, o Sisifu i o Erinijama.

¹² 51. i d. Avernski je dō podzemni svijet, a naziva se tako po Avernskom jezeru kod Kume, gdje se također držalo da je ulaz u podzemni svijet.

¹³ 65. i d. "Trovrata psina s lancem na srednjem vratu" jest podzemni pas Kerber.

Kao i Olen, koji na sebe krivicu uze,¹⁴
 Veliki tobože grješnik, i nesretna kao Letéja
 70 Gizdava svojom ljepotom, - nerazdružna nekad ste bili
 Srca, a kamena dva na Idi vlažnoj ste sada.
 Orfej uzalud moli i kuša, da se preveze
 Opet, al' ne da brodar;¹⁵ i tako sedam je dana
 Bez dara Cererina na obali sjedio prljav;
 75 Tuga i žalost njemu i suze bijahu hrana.
 Tužec se, da su bozi od Ereba okrutni, pođe
 Orfej u Rodopska brda i na Hem sjeverom bjeni.¹⁶
 Godinu, koju morske završuju ribe,¹⁷ već triput
 Bješe dokončo Titan, a Orfej svake se ženske
 80 Ljubavi ostanuo, il' što mu se svršila tužno,
 Ili je zadao vjeru; al' mnoge plamćahu željom,
 82 Da za pjevača pođu i odbite plakahu mnogo.
 86 Bijaše neko brdo, a na brdu bješe poljana
 Sasvijem ravna, što se zelenjela obilnom travom,
 Ali ne bješe hlada. Kad od boga rođeni pjevač
 Na tom se posadi mjestu i dirne u žice zvonke,
 90 Hlada dobije mjesto. I Haonsko nađe se drvo,¹⁸
 Grana visokih hrast, Helijádâ također drvlje,¹⁹
 Bukva i djevojačka lovorika i lipa meka,
 K tome krhke lijeske i jasen dobar za koplja
 I nečvornovita jela i česvina, koja se svija
 95 Od žira, šareni javor i platana ljupka se nađe,
 Vodeni nađe se lotos i s njime potočare vrbe,
 Uvijek zeleni šimšir i metljika tankijeh grana,
 Dvobojna također mrča i s plavkastim bobama tinus;
 I ti si, bršljane, došo, vijonogi, s tobom i loza
 100 Sa stržajama dođe i lozama obviti br'jesti,
 Jaseni brdski i bori i maginjom crvenom rodna
 Planika, gipka palma, što za dar se pobjedi daje,
 Zategnutijeh kosa omorika čupava ozgo²⁰

¹⁴ 68. i d. Priča o Oleni i Leteji poznata nam je samo po ovome mjestu. Čini se, da je Leteja ponoseći se svojom ljepotom uvrijedila bogove, a bogovi da su nju i muža njezina okamenili.

¹⁵ 73. Brodar, koji ne da Orfeju, da se preveze, jest Haron.

¹⁶ 77. Rodopska su brda i Hem u Trakiji, a kako u Trakiji boravi po starom vjerovanju i vjetar "sjevernjak", razumije se, da od njeja najviše strada brdo Hem.

¹⁷ 78. Godina se u Rimljana otpočinjala s mjesecom martom, a toga je mjeseca sunce stupilo u zvjezdano jato "Ribâ".

¹⁸ 90. Haonsko je drvo hrast. U zemlji epirskoga plemena Haonâ bilo je dodonsko proročište s proročkim hrastom; vidi bilješku uza stih 622. sedmoga pjevanja.

¹⁹ 91. O Helijadama, Faetonovim sestrama, koje su se pretvorile u crne topole, vidi stihove 340. i d. drugoga pjevanja.

²⁰ 103. i d. Stara grčka boginja Reja, mati Jupiterova, Neptunova i Plutonova, rano je postala isto-
vetna s Kibelom, koja se bučno slavila po maloazijskim visovima zajedno s ljubimcem svojim,

105 Draga bogova majci (jer Atis je u nju Kibélin
 Presvuko biće čovječje i stvrduo on se u stablo).
 U tom se zboru nađe i čempres na keglu nalik,
 Sada drvo, a nekad ljubimac onoga boga,
 Koji ugađa žice na kitari, a i na luku.²¹
 110 Nimfama, koje žive na Kartejskim poljima,²² bješe
 Posvećen golemi jelen; kolike je rogove imo,
 Pod njima njegovu glava u debeloj bijaše sjenki.
 Sja se na rozima zlato, sa obloga vrata se spušta
 Niz rame jedno i drugo od kamenja dragoga đerdan,
 115 A na čelu mu trepti hamajlija srebrna, koju
 Mali remeni drže, a istih je ljeta, - a biser
 Oko ugnuta čela iz obadva iz uha blista.
 Ništa se bojao nije, od prirodne slobodan bješe
 Plašljivosti te znaše da dolazi u kuće pa bi
 Pružao svakoj ruci i neznanj vrat, da ga gladi.
 120 Tebi je najdraži bio, Kipàrise, krasniče prvi
 U svem narodu Kejskom. Na pašnjake mlade si vodit
 Jelena ti običavo, na izvore također bistre;
 Sad si šareno cv'jeće uvijo u rogove njemu,
 Sad si ga jaho sjedeć na leđma mu i meka usta
 125 Grimiznim žvaleć ularom čas amo ga vodo, čas tamo.
 Bijaše jednom ljeti upodne, - obalnog raka
 Ugnute štipaljke obje od pripeke gore sunčane,²³
 Na zemlju umoran jelen u travu je legao bio
 Te je udisao hlad pod sjenastim drvljem; tad mladić
 130 Njeg u neznanju probode Kipàris oštrijem kopljem;
 Pa kad jelena vidi gdje umire od rane ljute,
 I sam htjede da umre. Koliko ga tješio tada
 Feb i opominjo njega, nek tuguje mirno, koliko
 Stvar zaslužuje ta! Al' Kiparis jednako jeca
 135 I moli zadnji od bogova dar, da tuguje dov'jek.
 Pošto od plaća silnog u njemu nestade krvi,
 Počne njegove ude obuzimat zelena boja;
 Kosa, koja mu dosad niz snježano višaše čelo,
 U lišće pretvori se u kuštravo te se naježiv
 140 Tanahnim stane vrškom da gleda u zvjezdano nebo.
 Uzdahne bog u žalosti i reče: "Žalit ću uv'jek
 Tebe, a druge ćeš ti i žalosnim blizu ćeš biti".
 Takvo je drveće pjevač primamio, k tome i divlje
 Zvjerinje i ptice te je u njihovu sjedio zboru.

dječakom Atisom, frigijskim pastirom. Da se Atis, krenuvši vjerom boginji, pretvorio u omoriku, doznajemo samo od Ovidija.

²¹ 108. Bog, "koji ugađa žice na kitari, a i na luku" jest Apolon.

²² 109. Karteja je grad na ostrvu Keosu, jednom od Kikladskih ostrva.

²³ 127. U zvjezdano jato "Raka" ulazi sunce u početku ljeta.

- 145 Udari u žice prstom i dobro ih ogleda te se
Uvjeri, da se dobro raznoliki glasovi slažu,
Premda je drukčiji svaki, tad ovu zapjeva pjesmu:
"Pjesmu od Jupiter-boga (ta vlast je njegova prva!)
Počni, o majko Muza. I dosad često sam pjevo
150 Njegovu silu; Gigante u znatnijoj pjevo sam pjesmu²⁴
I str'jele pobjedničke po Flegrejskom rasute polju;
Lakša sad lira treba; mladiće pjevajmo, koje
Višnji ljubljahu bozi, i djevojke, kojeno ljubav
Zaludi zabranjena i s požude trpješe kazan.
- 155 Bogova kralj usplamtje od ljubavi za Ganimédom²⁵
Frigijcem i nađe nešto, što milije bješe mu biti,
Negoli što je bio. Al' nije se htio pretvorit
U drugu pticu do onu, što str'jele mu nositi može,
I odmah kroz uzduh munuv na posuđenim na krilma
160 Ugrabi Ilijca, koji i sada napunjavuć vrče
Nektar preko volje pruža Junonine Jupiter-bogu.
U nebo Feb bi i tebe, Amiklov potomče, uzo,²⁶
Da je žalosna dala sudbina vremena za to;
Al' po mogućnosti ti si vjekovit; proljeće zimu
165 Kadgod goni te ovan iza riba dolazi mokrih,²⁷
Ti se nanovo rađaš i cvateš u zelenoj travi.
Tebe je roditelj moj nada sve ljubio, i Delf,
Koji u sr'jedi je sv'jeta,²⁸ bez braniča bijaše dugo,
Dok je pohađao bog bez bedema Spartu²⁹ i Eurot.
170 Nije sad Febu stalo do kitare ni do strijela;
Ne misleć na dostojanstvo na svoje mreže mu nosi
I pse na uzici drži i njega po vrletnim brdima
Prati i u srcu gori od navike duge za njime.
- 175 Između prošavše noći i iduće bijaše Titan³⁰
Nekako u sredini u razmaku od obje istom.

²⁴ 150. i d. O Gigantima vidi bilješku uza stih 151. i d. prvoga pjevanja. Borba se s Gigantima obično postavljala na poluostrvo halkidsko Palenu, koje se u starije doba zvalo Flegra.

²⁵ 155. i d. Prema starijim su vijestima orao ili Tantal ugrabili po Jupiterovoj zapovijedi dječaka Ganimeda i donijeli ga gospodaru svomu na nebo. Da se Jupiter sam pretvorio u orla, stalo se pričati istom u helenističko doba grčke književnosti.

²⁶ 162. Hijakint bio je, čini se, sin Ebalov, a unuk Amiklov. Rod njegov nije sasvim pouzdano poznat. - Amiklo je osnivač grada Amikle u Lakedenonu, gdje se još dugo kasnije pokazivao Hijakintov grob i svake godine osobitom svetkovinom slavio spomen Apolonova ljubimca.

²⁷ 165. U doba proljetnoga ekvinokcija ulazi sunce u zvjezdano jato "Ovna" iz zvjezdanoga jata "Ribâ".

²⁸ 168. Po vjerovanju je grčkom proročište u Delfima bilo središte Grčke i čitave zemlje.

²⁹ 169. Do potkraj 3. vijeka prije Hr. Sparta nije imala bedemâ, jer je bila zaštićena prirodnim svojim položajem i hrabrošću svojih stanovnika. Utvrdio ju je tiranin Nabis.

³⁰ 174. i d. Sunce (Titan) nekako je u sredini između prošavše noći (od jutra) i iduće noći (do večera) oko podneva.